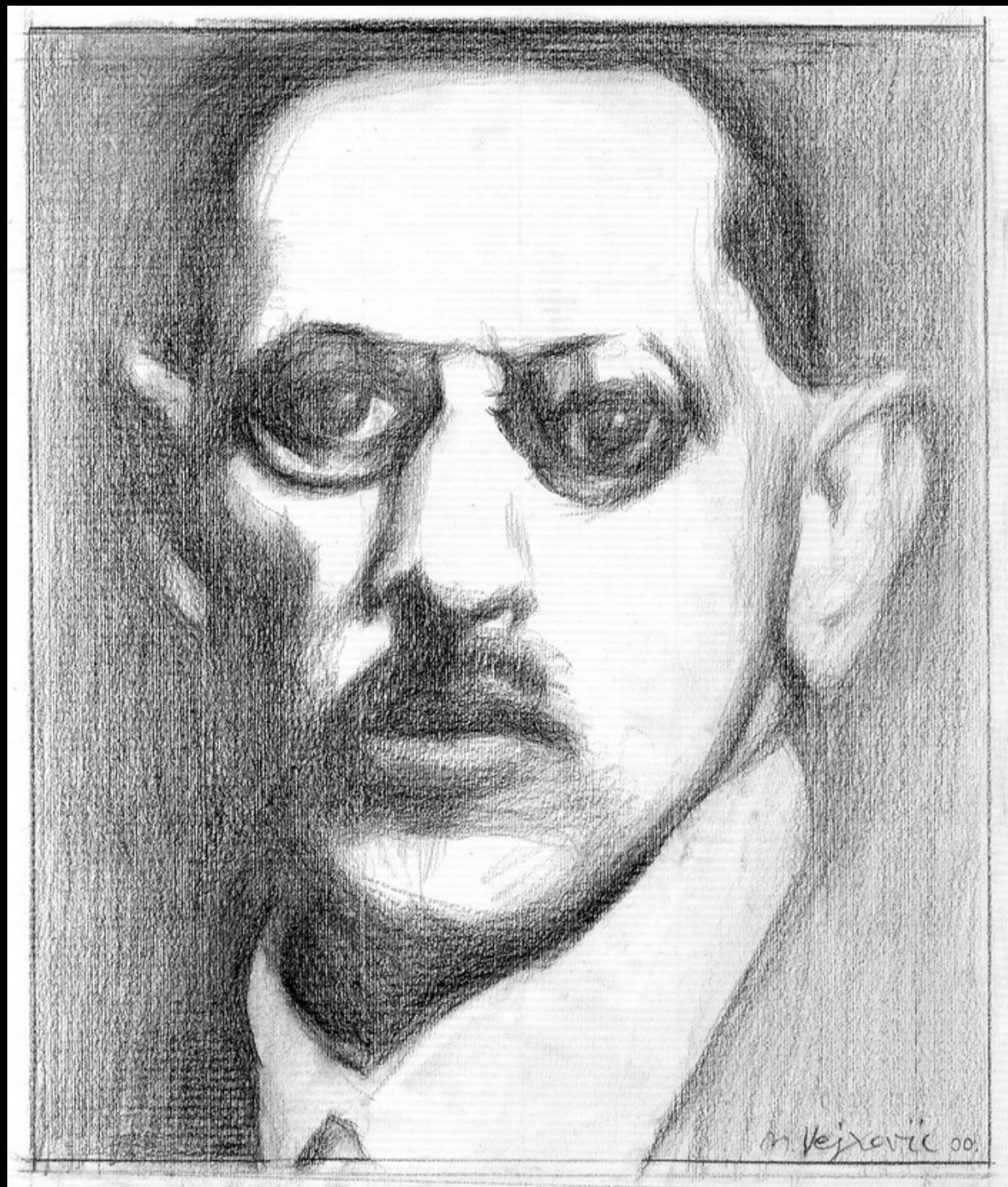

IGOR
STRAVINSKI
– diskografija

WORKS OF IGOR STRAVINSKY

Ballets And Ballet Suites: The Firebird, Scherzo a la Russe, Scherzo Fantastique, Fireworks, Petrushka, The Rite of Spring, The Wedding, The Soldier's Tale (Suite), Appolo/Apollon Musagete, Agon, Card Game, Scenes de Ballet, Blue bird, Pas de Deux, The Fairy's Kiss, Pulcinella, Orpheus, Petrushka (Suite), Pulcinella (Suite), The Firebird (Suite)

Symphonies: Symphony in E-flat, Symphony in Three Movements, Symphony in C, Symphony of Psalms,

Rehersals and Talks: Portrait of Stravinsky, Stravinsky in Rehersal, Stravinsky in His Own Words

Concertos: Concerto for Piano and Wind Instruments, Movements for Piano and Orchestra, Capriccio for Piano and Orchestra, Concerto in D for Violin and Orchestra

Miniature Masterpieces: Suites No. 1 and No. 2, for Small Orchestra, Concerto in E-flat for Chamber Orchestra/ 'Dumbarton Oaks', Four Norwegian Moods for Orchestra, Circus Polka, Concerto in D for String Orchestra / Basle Concerto', Eight Instrumental Miniatures for Fifteen Players, Four Etudes for Orchestra

Chamber Music & Historical Recordings: Concertino for 12 Instruments, Octet for Wind Instruments, Ragtime for 11 Instruments, Tango, Septet, Pastorale, Ebony Concerto for Clarinet Solo and Big Band, Symphonies of Wind Instruments, Duo Concertant for Violin and Piano, Serenade in A, Concerto for 2 Solo Pianos, Piano-Rag Music, Sonata for 2 Pianos, Sonata for Piano

Operas: The Nightingale, Mavra, The Rake's Progress

35 Songs: Faun and Sheperdess, Two Poems of Paul Verlaine, Two Poems of Konstantin Bal'mont, Three Japanese Lyrics, Three Little Songs / Recollections of my Childhood, Pribaoutki / Pleasant Songs, Cat's Cradle Songs, Four Russian Peasant Songs, Four Songs For Voice, flute, Harp and Guitar, Three Songs from William Shakespeare, In Memoriam Dylan Thomas, Elegy for J.F.K., The Owl and the Pussy-Cat, Tilim-bom / Klabum-klabam

Oratorio - Melodrama: Oedipus Rex, The Flood, Persephone, Ode Monumentum pro Gesualdo di Venosa ad CD Annum

Sacred Works

Chorale Variations on the German Christmas Carol "Vom Himmel Hoch Da Komm Ich Her", Zvezdoliki The Star-Faced One, Ave Maria, Credo, Pater Noster, Cantata, Mass Babel, Canticum Sacrum ad Honorem Sancti Marci Nominis, Introitus. A Sermon, A Narrative and A Prayer, Anthem / The Dove Descending Breaks The Air, Threni / Id Est Lamentationes Jeremiae Prophetae

Robert Craft conducts under supervision of Igor Stravinsky

Song Of The Nightingale, Dances Concertantes for Chamber Orchestra, Epitaphium for the Tombstone of Prince Max Egon zu Fürstenberg, Double Canon for String Quartet, Abraham and Isaac, Variations / Aldous Huxley In Memoriam, Requiem Canticles / To the Memory of Helen Buchanan Seeger
Columbia SO..., I. Stravinski
Sony CBS MK42433 (22 CD)

Skladbe su prijelomne za glazbu XX. Stoljeća, a izvedbe samog skladatelja odista su referentne i s izvedbe slijede skladateljev dobro znan glazbeni credo - izravno i bez ikakvih interpretativnih manirizama i dodataka. Pred slušateljem ostaje samo ogoljena glazba, a ta je genijalna.

Nažalost, snimke su (pre)često tipične za tvrtku CBS iz tog razdoblja, prilično tanke i prenaglašenih visokih tonova, a digitalni remastering uništio je i ono malo topline i ambijentalnosti koju je izvorna LP ploča imala. No, bez obzira na to ova izvedba transcendentira medij i komunicira direktno sa slušateljem. Preporuka svima.

Ivan Supek

Pulcinella (suita), Dvije suite za mali orkestar, Dumbarton Oaks

Orquestra de Cambra Teatre Lliure, J. Pons

harmonia mundi HMC 910609

Evo prave poslastice za ljubitelje (novoklasicističkog) Stravinskog! Rubne skladbe na ovome CD-u ("Pulcinella", "Dumbarton Oaks") zacijelo jasno upućuju na njegovu opću koncepciju. No dok je kod "Pulcinelle" novoklasicističko opredjeljenje posve jasno, oko koncerta "Dumbarton Oaks" kao primjera za novoklasicizam mogli bismo se sporiti. Ako se, međutim, priklonimo sve uvriježenijem tipičnom postmodernističkom stavu da novoklasicizam (u glazbi, dakako) nije samo monostilska orijentacija (npr. nedvosmislenim oslanjanjem na Pergolesija u "Pulcinelli") nego mješavina različitih stilova iz prošlosti koji se svode na zajednički nazivnik kroz prizmu skladateljske individualnosti (za što je koncert "Dumbarton Oaks" idealan primjer), neka je onda ovo doista novoklasicistički Stravinski.

Razlog je više i u dvjema slabije poznatim suitama za mali orkestar koje su nastajale između 1914. i 1917. godine, ponajprije kao *quasi* pedagoške skladbice za klavir četveroručno, onda pak u obradi za komorni orkestar (2 flaute, oboa, 2 klarineta, 2 fagota, rog, truba, trombone, tuba, udaraljke i gudači) u kojoj su i predstavljene na ovome CD-u. Nije riječ o skladbama posebne umjetničke vrijednost (premda pravi Stravinski itekako zaiskri u "Koračnici" i u "Galopu" "Druge suite", nastale 1915.), no one su posebno zanimljive kao najave Stravinskijevog brušenja novoklasicističkog stila od početka dvadesetih godina XX. stoljeća, ponajprije kao odmak od "ruske faze", a onda i po izuzetnoj prozračnosti instrumentacije, koja će u "Pulcinelli" a i u koncertu "Dumbarton Oaks" dosegnuti svoju potpunu kristalizaciju, doduše, na dva posve različita načina.

Znameniti Orquestra de Cambra Teatre Lliure iz Barcelone, koji se inače pod ravnanjem Josepa Ponsa specijalizirao za španjolsku i katalonsku glazbu XX. stoljeća, ovdje briljira u punom sjaju. Ležernost interpretacije kao da je potvrda kontroverzne ali neizbježne Stravinskijeve maksime o objektivizmu njegove glazbe koja, sukladno tomu, zahtijeva i objektivizam interpretacije. Budući da su članovi Ponsovoga komornog orkestra očito izvrsni solisti koji tehnički besprijekorno vladaju svojim glazbalima, njihov dirigent može se u potpunosti posvetiti tome da što neposrednije oslobodi njihovu radost u muziciranju. Inače, ako se ležernost (kod neoklasicističkog Stravinskog) nameće, lako može završiti u banalnosti. Ovdje to nipošto nije slučaj jer je i tehnička realizacija CD-a besprijekorna. Šturi ali i korisni komentar Angela Cantonia (na francuskom, engleskom, njemačkom i španjolskom) upotpunjuje koncepciju ove produkcije u kojoj je glazba

toliko u prvom planu da joj komentar gotovo nije ni potreban. No s naslovnicom se možda ipak pretjeralo! Watteauov "Harlekin, vladar mjeseca" sugerira s jedne strane monostilski klasicizam, a s druge pak strane vuče previše jasne asocijacije na Stravinskijevu rusku fazu. Tipični postmodernizam! Reći će se da ni Stravinskijev novoklasicizam nije od njega daleko, no ne pak toliko daleko da bi se njegovo koketiranje s prošlošću dalo determinirati pomoću Watteauova slikarstva.

Nikša Gligo

Vatromet, Žar-ptica, Tango, Scherzo à la Russe, Le chant du rossignol

LSO, Antal Dorati

Mercury 432 012

Uistinu, umijeće glazbenika i snimatelja osiguralo nam je izniman užitak svim ljubiteljima raznovrsnosti Stravinskijeva genija. Repertoar snimke zalogaj je u kojem se moraju iskazati i orkestar i dirigent - u dinamičkom rasponu, smislu za kolorit, ugođaj i paradu, virtuoznost i snagu; i svugdje su uspješni. Realnost i čistoća zvuka nisu pali kao žrtva ni jednom *impresionističkom* momentu, kojima inače "ptičje" partiture obiluju. Nema fraze koja je prepuštena sama sebi - izmičući deskriptivnosti, "Žar-ptica" je bajkovita, narativna i dramatična, no u svakom trenu posve jasna i konkretna, podsjećajući i izvođače koliko sredstva mogu biti udaljena od konačnog cilja. Zaslađena melodika i treperave tonske mase što klize stranicama ove partiture, u kontrastu s efektnim demonskim plesovima, virtuosnim pasažama i filmskim ekstemporima, izmakle su svakoj sportskoj samorazumljivosti i samodostatnosti, a u obilju sinkopa nema ni jedne u

kojoj bi se nazro paradni prizvuk, često neželjeni pratitelj osrednjih bavljenja Stravinskim. Jasno je i gospodarenje cjelinom, očita preglednost nad konceptom i ostvarenjem sadržaja u vremenskom protoku. Preciznost fraziranja jedino malo narušavaju limeni puhači povremenom proizvoljnošću dahova i intenziteta (no možda pretjerujem, budući da nisam ljubitelj agresivnog i nezaobljenog, a opet ni za odštetu dovoljno potentnog britanskog lima).

Naravno, i ovaj komentar valja promatrati u kontekstu opće kvalitete izvedbe. Među probranim američkim, europskim i ruskim snimkama, čini se kako upravo ova posjeduje ponajbolju ravnotežu karaktera, tonskih i tehničkih kvaliteta, vođenih najboljim primjerom strogosti, klasičnosti i osobne čvrstoće svojstvenim mađarskoj školi.

Tomislav Fačini

Firebird Suite

(RICHARD WAGNER: Tristan und Isolde - Prelude, The Ride of the Valkyries, Siegfried's Funeral Music)

Los Angeles Philharmonic, E. Leinsdorf

Sheffield Lab 10052-2G

Pred nama je drugo izdanje dvostrukog *tributea* Erichu Leinsdorfu, koje predstavlja potpuno prerađene edicije njegovih nagrađenih snimki iz *Sheffield Laba*, s Filharmonijom iz Los Angelesa.

Ovaj antologijski nosač zvuka sadrži Leinsdorfove poznate izvedbe Stravinskijeva baleta "Žar-ptica" te ulomke iz Wagnerovih opera "Tristan i Izolda", "Die Walküre" i "Götterdämmerung". Stravinskijeva partitura

odražava sjedinjenje raznorodnih utjecaja, ali i originalnost. S jedne se strane osjeća nazočnost Skrjabina, a s druge je posve očit utjecaj ruske petorice, naročito njegova učitelja Rimski-Korsakova. "Žar-ptica" originalan je u izrazu i podjednako se vraća u prošlost, kao što gleda u budućnost. Na ovome nosaču zvuka imamo priliku čuti originalnu cjelovitu verziju djela, u autentičnoj, detaljnoj i stilski profinjenoj interpretaciji. S druge strane, u izvedbama sudbonosne i emotivno nabijene Wagnerove glazbe, Leinsdorf poštuje dramatičnost i "koralnost" njegova izraza. Ono što je zajedničko izvedbama svih skladbi na CD-u jest osjetna preciznost i angažiranost orkestra, što kao najveću zaslugu valja pripisati samom Leinsdorfu, koji im je svojim znalačkim pedagoškim pristupom zasigurno morao ulijevati neizmjernu sigurnost i samopouzdanje. Po tome je Leinsdorf neosporivi majstor. On u ničemu ne pretjeruje, već traži i dobiva samo ono što je zamislio, a pritom posjeduje umjerenost, ali sasvim dostatnu dozu samouvjerenosti.

Pridoda li se briljantnoj jasnoći i bogatstvu zvuka iznimna kvaliteta ovoga Gold CD izdanja, kao i bogato opremljena knjižica, posve je jasno kako se radi o nezaobilaznom izdanju za svaku probranu diskoteku.

Bojana Plećaš

Žar-ptica (Suita), Četiri etide, Petruška, Fireworks

Baltimore Symphony Orchestra, D. Zinman

Telarc CD-80270

"Žar-ptica" je ovdje predstavljena u skraćenoj verziji iz 1919. godine u obliku plesne suite, dakle s ponešto izmijenjenom instrumentacijom, a kod

"Petruške" se radi o verziji iz 1947. godine, koja također rabi manji orkestar nego ona originalna iz 1911. godine. Premda je David Zinman respektabilan dirigent, nismo skloni proglasiti spoj s Baltimore Symphony Orchestra u potpunosti sretnom kombinacijom na ovoj snimci. Nikako se ne možemo oteti dojmu da, ma koliko se Zinman trudio, BSO ne posjeduje onu kvalitetu individue, dakle kvalitetu mikroplana. Pa se onda, u usporedbi s najboljima, glazba na ovome CD-u čini nedoživljena, ili neproživljena, nije joj se omogućila transcendencija kroz interpretativnu imaginaciju. To u konačnici rezultira dojmom stroge školske izvedbe. Uspješnija je izvedba "Petruške", gdje i dirigent i orkestar sjajno interpretiraju neke od segmenata ove bajkovite priče. Zbog svega toga ova korektna, ali ne do kraja šarmanтна izvedba prvenstveno je za preporuku onima koji traže vrhunski zvuk. Zvuk je odista izvrsne definicije i impresivne dinamike, s odlično iscrtanom zvučnom slikom.

Vesna Rožić

1. i 2. suita za mali orkestar, Ragime za 11 glazbala; Oktet za flautu, klarinet, 2 fagota, 2 trublje i 2 trombona; Koncertni plesovi; Koncert in D za orkestar gudača

Orchestra della Radiotelevisione della Svizzera Italiana, Igor Stravinsky
Ermitage ERM 156 ADD

Jedna od najkontroverznijih glazbenih ličnosti XX. stoljeća svakako je Igor Stravinski. Izvrstan pijanist, improvizator, ljubitelj glazbenog kazališta, klasično naobražen, nesuđeni pravnik i naposljetku učenik velikog Rimski-Korsakova. Tim bi se riječima mogao kratko opisati život mladog

Stravinskog prije no što se hrabro upustio u skladanje dijela koja će mu donijeti - mnogo problema. U relativno ranoj skladateljskoj dobi napisao je najsnažnija djela, baletе "Petrušku", "Žar-pticu" i "Posvećenje proljeća". Nakon toga postao je jedan od najomraženijih skladatelja prve polovice XX. stoljeća. Morao je doslovno prositi kako ne bi umro od gladi. Medijska hajka se nesmiljenom žestinom obrušila na mladog, nevjerojatno hrabrog skladatelja koji je Zapadu pokazao iskonsku snagu ruske narodne tradicije koja je ostala skrivena iza poganskih običaja i okrutnih prilika što su proizvele legende drevnih vremena. Još gora stvarnost I. svjetskog rata i događaji oko Oktobarske revolucije poslije učinile su da vjerovanje i povezanost ruskog naroda sa starim legendama bude mnogo više od pustih priča. Mladi Stravinski se sadržajem svojih djela nadovezao na tu drevnu tradiciju. Godine 1913. u Parizu je ravnao "Posvećenjem proljeća", najvećom i najsnažnijom partitурom cijelog XX. stoljeća. Njegovu glazbu su okarakterizirali kao barbarsku, bez ijedne melodije, bizarnu tutnjavu snažniju od svih gromova i što je mladog Stravinskog najviše pogodilo - bezvrijednom! Nakon toga se Stravinski prisilno povukao. Lutao je Europom i Amerikom svirajući i dirigirajući uglavnom tuđa djela.

Mnoge oštre kritike izvedbi upućene Stravinskom koji je sudjelovao kao izvođač i autor, popraćene su nimalo nježnim objedama kako on jest majstor glazbenog pera i odličan pijanist, ali bi dirigiranje trebao prepustiti drugima. U tom su smislu njegova glavna djela "Simfonija psalama", "Oedipus rex", i već spomenuti baletі dostigla kultnu razinu institucionalnosti izvedbama velikih dirigenata. No, život brzo prolazi, a Stravinski je samo jedan! *Ars longa, vita brevis*. Stoga je dobro da je

Stravinski iskoristio svaku šansu da svoja djela izvodi kako bi ostao zapis o tome. Srećom, on je imao za to dovoljno vremena i prilike. O nekim značajnijim polemičkim tonovima oko izvedbe ne može biti ni riječi. Dapače, snimke iz 1954/55. godine su uzorne, neposredne, tople i savršeno dotjerane. Nedostaje im jedino nadahnuća.

Igor Peteh

Pétruchka, Le Sacre du printemps

The Cleveland symphony Orchestra, Pierre Boulez

DG 435 769

Pierre Boulez i Cleveland Symphony Orchestra na ovome CD-u izvode "Petrušku" u originalnoj verziji iz 1911. godine, dakle s prvobitno zamišljenim velikim orkestrom. Petruška je, naime, slijedeći Stravinskijev balet naručen od Djagiljeva i Ruskog baleta, koji kao glazba, po nekim novim elementima koje Stravinski nije dotada upotrebljavao, odnosno prema novom odnosu prema nekim glazbenim gradivnim elementima upućuje na ono što će se kasnije događati u "Posvećenju proljeća", nastalom dvije godine kasnije, 1913. Čak su i neki djelovi "Petruške" nastajali u skicama prvobitno namijenjenima "Posvećenju". Ritam, koji je kao važni konstruktivni element nagovijestila "Petruška", još značajniju ulogu ima upravo u "Posvećenju".

Međutim, za razliku od spomenutih skladbi u kojima se ritam afirmirao uglavnom kroz neku vrstu ostinatnih ponavljanja, a manje kroz promjene metričke slike, u "Posvećenju" upravo ovo posljednje izbija u prvi plan. Dok je u "Žar-ptici" i "Petruški" melodijski element još uvijek

igrao važnu ulogu, u "Posvećenju" je on od marginalnog značaja. "Posvećenje" se u cijelosti podređuje ritmu i radu s ćelijama nejednakog i različitog metarskog trajanja. I to je upravo ono bitno. Doda li se tome dakako i veća disonantnost zvukovlja, utemeljena na većoj uporabi politonalitetnih struktura, nije ni čudo što se takvoj vrsti zvukovlja i pripisivao epitet barbarskog, što je kod praižvedbe rezultiralo, kako znamo, i skandalom. Ono što nikako ne treba zaboraviti je da je ruski ili slavenski folklor u pozadini gotovo svakog dijela tzv. ruske faze, pa tako i "Posvećenja", u čijem je slučaju toliko apstrahiran da ga je gotovo nemoguće dekodirati ako se u analizu ne uzmu u obzir skice.

Cleveland Symphony Orchestra pod Boulezom upravo oduševljava izvedbom "Posvećenja", a izvrsnost se najbolje očituje u onim staccima gdje ritam, dakle udaraljkaški korpus ima dominantnu ulogu. U svakom slučaju, Boulezove interpretacije Stravinskijeve glazbe ne ostavljaju slušatelja indiferentnim, pa vjerujem i da onoga tko nije ljubitelj Stravinskog ili onoga koji se ne može opredijeliti između oduševljenja i iritantnosti može potaknuti na aktivno slušanje.

Vesna Rožić

**Le Chant du Rossignol, L'Histoire du Soldat - Suite, Scherzo fantastique,
Le Roi des étoiles**

Cleveland Chorus and Orchestra, P. Boulez

DG 471 197

Ovaj recentan CD Pierra Bouleza (1991.) četvrti je po redu posvećen Stravinskome u Boulezovoj izvrsnoj seriji snimaka remekdjela XX. stoljeća

za Deutsche Grammophon, a na njemu su predstavljene uistinu raznovrsne skladbe koje poput "čudesnih i predivnih satelita", kakvima ih naziva autor uvodnog teksta u knjižici P. Griffiths, okružuju prva tri baleta koja je Stravinsky skladao za Djagiljeva: "Žar-pticu", "Petrušku" i "Posvećenje proljeća". Već se u njegovoj najranijoj skladbi "Scherzo fantastique" (1907-8.) vrlo jasno može prepoznati taj njemu specifičan genij za melodijsku invenciju te asimilaciju vrsnih tehnika i tendencija svoga učitelja N. Rimsky-Korsakova. I manje naslušano uho može lako razaznati plodonosne principe koji će Stravinskoga dovesti do njegova prva velikog baleta - "Žar-ptice". Ako već samorazumljivo govorimo o karakteristikama francuske škole (misleći pritom prvenstveno na Debussyja i Ravela) u pogledu prizivanja istočnog egzoticizma, svojevrsnog "začina" impresionizma, možemo reći da je Stravinsky konstruirao svoj vlastiti jedinstven egzotičan hibrid kombinacijom vlastite koncepcije "primitivne glazbe" s neobičnom darovitošću za melodijsku izgradnju i osjećajem za narodnu pjesmu.

Nakon "Scherza" slijedi "Zvezdolikiy" skladan za muški zbor koji intonira apokaliptičku pjesmu Konstantina Balmona u kojoj on priziva lik Krista kako govori s nebesa. Intenzivna pulsacija kojom skladba započinje postupno dobiva konture zamagljene harmonije kojom Stravinsky pokušava prizvati zvuk rezonirajućih zvona ili zborskog pjeva u velikim crkvama. Ovu je skladbu (što je dosta neobično za Stravinskoga) skladao bez komisije, kao znak počasti Debussyju, inače velikom obožavatelju "Petruške", koji ju je nakon slušanja oduševljen nazvao "kantatom planeta". Po završetku "Zvezdolikiyog", te "Posvećenja proljeća", Stravinsky se vraća "Pjesmi slavuja", svojoj operi temeljenoj na Andersenovoj priči započetoj još

davno prije "Žar-ptice" 1908. godine. Ovdje ju imamo prilike čuti kao orkestralni izvadak opere, kao jedno fantastično i progresivno djelo koje u sebi još nosi prizvuke invencije skladanja s početka XX. stoljeća. Od početnih taktova ritmičke reference s "Posvećenjem proljeća" i više su nego očite, kao i ekstatičke orkestralne pasaže koje su nesumnjivo imale utjecaja na velikog francuskog mističnog skladatelja Messiaena i one koji su ga slijedili.

Gotovo je paradoksalna činjenica da je, čak i u situaciji kad je bio primoran na redukcijske zahvate orkestralnog sloga, Stravinskome uspjelo zadržati raskošnost kolorita i razgovijetnost nemirnih detalja. Estetički interesi kombinirani s političkim zbivanjima (interferiranje I. svjetskog rata u umjetnost, preciznije njen izvor instrumentalnih interpretata) inspirirali su skladateljev zamah ka komornoj glazbi. Tražeći oskudnu, objektivniju ekspresiju, Stravinsky sklada svoje najpoznatije djelo tog razdoblja - "Priču o vojniku", skladanu za jednog do tri glumca te jedinstven combovski septet klarineta, fagota, trube, trombona, violine, kontrabasa i udaraljki, a idejno osmišljeno kao putujuće mini-teatralno djelo temeljeno na priči o vojniku koji sklada faustovski ugovor s vragom. Stravinsky je kao sastav "Priče o vojniku" zamislio jazz band (iako ga nikada nije imao prilike čuti!), što je postigao u prvom redu korištenjem po jednog visokog i jednog dubokog instrumenta iz svake skupine. Heterogena motivika koju koristi daleko je od tipično ruske: američki ragtime, argentinski tango, švicarska limena glazba, španjolska pasadobla, Bachovi koralni i preludiji, bečki valcer...Tek je tema vojnike violine ruskog zvuka. Rezultat je, tako, djelo osobitog eklekticizma, koje obuhvaća mnoge glazbene forme i razne

nacionalne stilove, koje Stravinsky izrazitim osjećajem za sintetičku izgradnju međusobno kohezijski uklapa u cjelinu. Boulez donosi izvedbu bez naracije kako bi nam fokusirao pažnju na samo glazbeno remekdjelo.

Boulez je jednom davno postao glasovit po svom odbacivanju neoklasičnih skladbi Stravinskoga, predvodeći svoj kadar mladih glazbenika dalje u modernističkom pravcu. Boulez je smatrao da je Stravinsky skrenuo na putu svog genija, no upravo je jačina tog skretanja (kao i mnogih drugih koja je skladatelj kasnije imao) ilustrirala njegov značaj u svijetu: bio je sila koja se ili slijedila, ili ne, ali se u svakom slučaju na nju računalo. Boulezove su interpretacije na ovoj ploči bez lažne skromnosti među najboljima danas dostupnim na tržištu, a gotovo da su i njegove osobno najbolje s orkestrom iz Clevelanda do danas. Iako možda kvaliteta zvuka nije najsavršenija, orkestralni kolorit ne gubi na svježini, bogatstvu i briljantnosti.

Ivana Hausknecht

Petruška, Le Chant du rossignol, Posvećenje proljeća

Wiener Philharmoniker, L. Maazel

BMG Victor 74321 57127

Baletna glazba Igora Stravinskog odavno je sebi odredila mjesto u povijesti glazbe XX. stoljeća. To znači da slušatelj zna što treba očekivati od izvedbe "Petruške", "Slavujeve pjesme", ili "Posvećenja proljeća", a ovom se prilikom potvrdilo se (i dokazalo) sve poznato. Izvršni orkestar Bečke filharmonije, jednako vrstan i dobro odabran (da ne kažem, provjereni) dirigent, i što je jednako važno, zanatski besprijekorna snimka.

No, nakon bezbrojnih izvedbi koje se danas nude, ova izvedba ne nudi ništa nova doli uobičajene vrsnosti, što iskusna slušatelj (koji ova djela zacijelo već ima u svojoj diskoteci) stavlja nedoumicu, kupiti ili ne kupiti. Za one koji tek otpočinju s skupljanjem svoje diskografske kolekcije, ipak nema sumnje, dakle - kupiti!

Snimka koju nude Bečka filharmonija i Maazel odiše prozračnošću, preglednošću i elegancijom. Dio zasluga za dobro odrađen posao također pripada izvrsnim tonmajstorima. Tako da se sve što je rečeno o povijesti te glazbe i karakteristikama stila, Stravinskome, estetskim dvojbama, fakturi glazbe... na ovoj snimci može čuti jasno - rekao bih "školski".

Igor Peteh

**Symphony of Psalms, Symphony in C & Concerto in D for strings
Chor der Deutschen Oper, Berliner Philharmoniker, H. Karajan
DG 423 252**

Jedna od onih kompaktnih ploča sa snimkama koje govore više o enigmatičnim Karajanove legende nego li o samim djelima Stravinskog. Pojednostavljeno: s jedne strane zvukovno puni sjaj fascinantne simbioze Karajana i "Berlinerera" u realizaciji dirigentovog viđenja partiture, s druge nas onda ni ne čudi Stravinskijevo ogorčenje nad stilski potpuno krivim tumačenjem njegovog idioma. Sâm skladatelj daje na nekoliko mjesta vrlo precizne naputke o stilu, odnosno problemima izvedbe. Istaknimo dva citata, prvi: *"Stilski problem izvedbe moje muzike je problem artikulacije i ritmičke dikcije. O tome ovise nijanse. Artikulacija je odvajanje... Trudio sam se da (glazbenike) naučim da akcentiraju sinkopirane note i da*

prije toga fraziraju da bi ih akcentirali."; i drugi: *"U 'romantičarskom' djelu moguće su znatne fluktuacije u tempu (kod Berga metronomi su označeni s circa, a u vremenu izvođenja postoje razlike ponekad, i od deset minuta)... Zanimljivo je da dirigenti najvećim djelom ostvaruju svoju karijeru 'romantičnom' glazbom... Glavno pitanje je tempo."* (odgovor na upit: *"Koji je glavni problem u izvođenju vaše glazbe?"*).

Od prvog takta "Symphony in C" skladatelj je neprepoznatljiv. Usporedba sa Stravinskijevom snimkom je gotovo nemoguća. Tempo je klasičan, a tekstura prozračna, više nalik kasnom Haydnu i Mozartu ili, preciznije, *Sturm und Drangu*. Artikulacija i ritmička dikcija, koje ovo djelo čine pregnantim i dramatičnim u autorovoj interpretaciji, ovdje su potpuno izostale i zamijenjene su klasičarskim dinamičkim udarima i tonalnim kontrastima (s fascinantnom pokretljivošću Berlinera, što je pogotovo dojmljivo zbog isticanja donjeg registra gudača u kontrastiranju - nešto sasvim nepostojeće kod Stravinskijeve verzije). I tako do kraja. Konfuziju, ponovno kad je riječ o ruskim idiomima (slično su prošli i Prokofjev i Musorgski), izaziva konzistentnost ovoga pristupa i njegovo izvrsno realiziranje od strane orkestra. Gotovo je identično prošao i "Concerto in D", razlika je samo u snažnijim kontrastima, koji su interpretaciju otklonili još dalje od idioma i stilski je sasvim približili kasnoj romantici.

"Štetu" koja je učinio orkestar s metalnim puhačima (bez ruskog "toplog" vibrata) ispravio je zbor u "Symphony of Psalms". Svi spomenuti nedostaci u tumačenju Stravinskijevog idioma ovdje su nestali, ali prvenstveno zbog formalne strukture samog djela; Karajan nije odstupio od

svojem "stiliziranja", ali je ono ovdje izvrsno koreliralo s djelom. Čvrsto vodeći zbor kroz delikatnu liričnost psalama, on je u kombinaciji s preciznim orkestralnim ocrtavanjima ostvario do sada najbolju snimku ovoga djela. Čak i tonski zapis samog skladatelja zvuči dosta blijedo, ne samo na tehničkoj razini, u usporedbi sa snagom, dikcijom, preciznošću i pokretljivošću zbora i orkestra pod Karajanovim vodstvom. Tehnička kvaliteta kompaktne ploče je egzemplarna!

Aleksandar Mihalyi

Koncert za dva klavira, Ragtime za 11 solista, Oktet za puhače, Suita za violinu, klarinet i glasovir, Končertino za 12 instrumenta, Septet...

Dmitri Ashkenazy, Andrei Gavrilov, European Soloists Ensemble, V. Ashkenazy

Quatre Études, Dumbarton Oaks, Danses concertantes, Concerto in D Orchestre symphonique and Sinfonietta de Montréal, C. Dutoit

Four Norwegian Moods

The Cleveland Orchestra, R. Chailly

Prva i druga suita

L'Orchestre de la Suisse Romande, E. Ansermet

Decca 473 810 (2 CD)

Djelić bogatog Stravinskijevog skladateljskog opusa na ovom je dvostrukom nosaču zvuka predstavljen šarolikim odabirom instrumentalnih skladbi nastalih u rasponu od 1918. pa sve do pedesetih godina XX. stoljeća, dakle kroz čitav skladateljev vijek. Urednik izdanja odabrao je snimke devet originalnih skladbi, šest preradbi ranije nastalih skladbi za druge

instrumentalne sastave te jednu obradu narodne pjesme iz Norveške. Cilj je očigledno bio prikazati Stravinskog kao skladatelja za najrazličitije instrumentalne sastave, ali i kao osobu koja nikada nije u potpunosti bila zadovoljna dobivenim rezultatom, te je stoga uvijek tražio nova rješenja, nove aranžmane vlastitih glazbenih ideja. U tome je svjetlu važno napomenuti da njegove preradbe već nastalih skladbi nikada nisu bile puko prebacivanje glazbe iz jednog medija u drugi. Naprotiv, svaka preradba postaje svijet za sebe, nova i samostalna skladba, koja otprije iskorištenu glazbenu ideju oblači u posve novo ruho. Možda najizrazitiji primjer predstavlja "Priča o vojniku", koja je na ovome nosaču zvuka snimljena kao "Suita za violinu, klarinet i glasovir", dakle instrumentalni trio koji, za razliku od originala za sedam instrumentalista, daje potpuno novu zvukovnost istoj glazbenoj ideji.

Instrumentacija je bila jedna od glavnih Stravinskijevih preokupacija i sa sigurnošću se može tvrditi da je instrumentalni sastav za koji je skladao jednake važnosti, kao i glazbena ideja, dapače, sastavni je dio same ideje. Nije riječ samo o sastavu skladbe u cjelini već i o specifičnim kombinacijama instrumenata unutar pojedine skladbe. To je najuočljivije u orkestralnim skladbama, kao npr. u koncertu "Dumbarton Oaks" u kojemu orkestralni "Prvi" i "Treći stavak" uokviruju središnji, koji je upravo specifičan po stalnoj razmjeni tematike među instrumentima tako da se neprestano formiraju različita dua, trija i kvarteti koji pri završetku drugog stavka prelaze u orkestralni zvuk.

Ovakvi i slični postupci zahtijevaju od izvođača savršenu koncentraciju i preciznost u interpretaciji. A pogledamo li imena

glazbenika i ansambala koji izvode Stravinskijevu glazbu na ovome nosaču zvuka, bit će jasno da nepreciznostima u interpretaciji ovdje nema mjesta. Daleko najveći osjećaj za Stravinskijevu instrumentaciju pokazali su u svojim interpretacijama European Soloists Ensemble pod ravnanjem Vladimira Ashkenazyja, kao i navedeni pijanist u suradnji s Andrejem Gavrilovim u "Koncertu za dva klavira". Članovi navedenoga ansambla odreda su izvrsni solisti koji se, pak, savršeno međusobno razumiju te na taj način, kao kompaktno izvođačko tijelo, stvaraju i ostvaruju zvukovnost kakvu je sam Stravinski zamislio. To je osobito uočljivo u skladbama za manje, komorne sastave, kao npr. u "Priči o vojniku", "Pastorali" i "Epitaphiumu". No, isto tako ne treba zanemariti ni ostale orkestre, osobito Sinfoniettu de Montréal i Orchestre symphonique de Montréal pod ravnanjem Charlesa Dutoita koji je uspio postići, s jedne strane, zaokružen i pun orkestralni zvuk te, s druge strane, istančanost u interpretaciji (što se tiče dinamike, tempa, odnosa među dionicama) onih dijelova Stravinskijevih skladbi koji su mišljeni u okvirima komornih instrumentalnih kombinacija (npr. drugi stavak koncerta "Dumbarton Oaks", treći stavak "Danses concertantes").

Mirta Špoljarić

Oedipus Rex

A. S. von Otter, Swedish RSO & Chorus, Esa-Pekka Salonen

Sony Music SK 48057

Neoklasicizam se kao periodizacijska etiketa na stvaralaštvo Igora Stravinskoga lijepi - između ostalog - i u slučaju opere-oratorija "Oedipus

Rex" (1927). Za razliku od nekih drugih opusa u kojima možemo identificirati majstorove barokne, pretklasične ili klasične stilske uzore, "Oedipus" je neoklasičan ukoliko takvom možemo nazivati osebujnu estetiku francuskoga književnika Jeana Cocteaua - prijatelja, suradnika (napose libretističkog), čovjeka od nemalog utjecaja na Stravinskog i na njegove francuske skladateljske suvremenike. Stravinski je ponajprije želio skladati operu u kojoj bi općeljudskost, katarzičnost drame pogodovala arhaičnom i eklektičnom, ali "objektivizirajućem" glazbenome jeziku. Zamršeni proces nastajanja libreta najprije Cocteauovom adaptacijom vlastite drame o Edipu, a zatim prevodjenjem većeg dijela takvoga francuskoga teksta na klasični ciceronski latinski sam je Stravinski objasnio željom da neobičnošću sakralnoga jezika kakav je latinski dobro - ili samo naizgled dobro, poznata ljudska drama dobije na monumentalnosti i obrednome karakteru, da se "drama zaledi u glazbu". Otud i žanrovska kovanica opere-oratorija, no za razumijevanje "Oedipusa Rexa" treba imati na umu i neprestani ironijski odmak od te drame, odnosno obreda, možda čak i neku vrst brechtovskog *Verfremdungseffekta*. U toj je funkciji i struktura drame u drami, budući da Pripovjedač prije samih statičnih glazbeno-scenskih prizora na francuskome jeziku "prepričava" ono što se tek ima dogoditi. Stravinski je zamišljao začudni teatar maski i gesta, bez psihologizacije i realistične glume. Shodno tome, i glazba je (s obzirom na temu, ali ne i s obzirom na Stravinskijev stvaralački svjetonazor) začuđujuće neekspresivna ili je izražajna na groteskan, ironičan način. Sam je skladatelj priznao da je "veliki dio te muzike *Merzbild* sastavljen od svega što mi je došlo pod ruku": od aluzija na talijanski *belcanto*

devetnaestoga stoljeća Bellinija ili Verdija, preko nekoliko neobaroknih namaza, pa sve do ruske pravoslavne crkvene glazbe (zbor "Gloria") i inih arhaičnih utjecaja (pogotovo u Edipovoj solističkoj dionici). Stravinski izrazito vješto lavira između "ironičnog" i "ozbiljnog", spajajući uspješno u cjelinu s jedne strane Edipovu grotesknu nemogućnost da pojmi tragičnost svoje sudbine ("Nonne monstrum rescituri") ili Kreontovu ariju ("Respondit deus"), za koju je onodobna kritika ustvrdila da je poput koračnice Meyerbeera, a nama se u njoj otkrivaju manire talijanske *opere buffe*, a s druge strane mistične Edipove monologe i dramatski snažne zborove (početni "Caedit nos pestis", zaziv bogova "Delie, expectamus"), premda ni takvi odlomci nisu lišeni sićušnih žalaca, npr. u mjestimice namjerno odveć pompoznom završnom prizoru obznane Jokastine smrti ("Divum locastae caput mortuum").

Izvedba pod ravnanjem finskoga dirigenta Ese-Pekke Salonena, snimljena 1991. godine nameće usporedbe s jednom također uspjelom i nešto poznatijom interpretacijom nastalom nedugo nakon toga - onom Shinyukai Male Choir i Saito Kinen Orchestra pod ravnanjem Seijia Ozawe, čijoj je popularnosti pridonijela i atraktivna scenska postava redateljice Julie Taymor. Markantnim solistima, među kojima se posebno isticala "majčinski" snažna Jessye Norman, atraktivno ostvarenim zborovima te efektnoj dirigentskoj gesti Seijia Ozawe u Salonenovoj interpretaciji parira na prvi pogled možda nešto manje dojmljiv, ali tankočutan i izrazito suptilan doživljaj Stravinskijeve partiture. Možda je najneobičnija interpretacijska osobitost ove snimke uloga Edipa kakvom ju je ostvario američki tenor Vinson Cole. Inače specijaliziran za izvođenje

romantičarskog repertoara, svoju je dionicu oblikovao s istančanim osjećajem za dinamiku, posebice u njezinim tišim registrima, npr. u nastupima "Invidia fortunam odit" ili "Pavesco subitum, locasta". Međutim, na nekim drugim mjestima takav glas i izvedbena koncepcija ostavljali su dojam pretjerane mlakosti. Premda je sam Stravinski smatrao da "Edipovu dionicu ne bi smio pjevati veliki operni glas već lirski", Cole Edipu uza svu liričnost možda ipak nije trebao oduzeti njegovu tragičnu herojsku crtu. Anne Sofie von Otter kao Jokasta bila je daleko postojanija; iako njezina interpretacija nije prožeta demonskim snagama kao što je to slučaj kod Jessye Norman, izrazito čistim *mezzosopranskim* tonom i finim fraziranjem ostvarila je odličan nastup. Od epizodista treba svakako istaknuti izvrsnog Nicolaija Geddu u ulozi Pastira. Naposljetku, kao kuriozitet valja spomenuti da je u govorenoj roli Pripovjedača nastupio glasoviti kazališni, operni i filmski redatelj Patrice Chéreau. Lišivši svoju poziciju svakoga traga pretjerane teatralnosti, Chéreau je svoj "glumački" posao odradio profesionalno i nenametljivo, istodobno pripomažući tome da zanimljiva i provokativna Stravinskijeva glazba u više nego solidnoj izvedbi Ese-Pekke Salonena plijeni pozornost.

Ivan Ćurković

